

ר.ט.

דיון סדר יום ל ה 18/1

מישיבת ועדת הכספים, נתקיימה ביום ג'
ט' בטבת תשי"ג (15.12.53) בשעה 8.30

נוכחים:

- י. גורלי - היו"ר
- ח. מריאב
- ג. אלישר
- י. בדר
- ג.ס. בניחובסקי
- ט. דיין
- ג. הרצפלד
- ק. לוז
- י. פורדר
- ג. פורדר
- ס. קלפר
- ט. גז'רנו

מזמנים:

- סר ד. הורוביץ - מנהל הבנק הממלכתי
- סר הפיתוח סר ד. יוסף
- ד"ר פיקר - סטוד הפיתוח
- סר לרון - סטוד המוצר
- ט. ספיבק - סטוד המוצר
- ט. בזק - סזכיר הועדה.

סדר-היום:

- א. הסטן הדיון על דו"ח הועדה למטבע-חרוץ
- ב. הסטן הדיון בענין חברת האוספל.

=====

ועדת הכספים
15.12.53

ר.ט.

אני פותח את הישיבה.

הינר י. גורני:

אנו ממשיכים בדיון על דו"ח הועדה

לעניני סובע חוץ.

מ.ג. גורני:

ברצוני לשאול את סר הורוביץ, אם כי אין זה נובע אולי לעצם הנושא, מנין לוקחים האנשים המגייסים סחורות לארץ, מקבלים בעדם ל"י - מנין הם לוקחים כסף נוסף כדי להמשיך בהבאת הסחורות לארץ? אין זאת, כי אם מעוירים הם לירות ישראליות לחו"ל, סוכרים אותן עם ג"פרוסה, ומטיגים ע"י כך סחורה חדשה. הייתי רוצה לדעת אם אני צודק בהבחתי זו, ואם ישנה צורה אחרת.

עלי לציין כי תופעה זו פוגעת מאד בחקלאותנו. השוק טלא מכל טוב, דברים אשר האנשים לא ראו במסך שנים והם צמאים להם, כגון בשר ונקניק, ואין קונים ידקות וחל. עלינו לעודד את האנשים ללכת לחקלאות ולהתישבות, ולסמך כן עלינו להיטיב את התנאים בהם הם חיות, ובמקום זאת אנו רק מקשים עליהם וגורמים לכך, שלא ירצו ללכת לחקלאות. יש לקנות את התוצרת שהם מייצרים, ובמקום זה זורקים אותה למזבלה. אילו לא היו בשוק כל הדברים שהופיעו בד עכשיו, היה כוח הקנייה מספיק להתוצרת החקלאית, אולם בכאב הקיים, אין כל קנייה בטוחה. אני שואל: באיזה אופן אפשר לעצור בעד התהליך הזה? יש הכרח להגן על ההתישבות ועל החקלאות.

יתכן שיאמרו לי כי אכזריות תהיה זו, אם נמנע בעד האנשים לקנות את המצרכים בהם חסקה נפטם, ונכריח אותם לאכל מן התוצרת החקלאית, אולם אני מדגיש, כי התוצרת שלנו היא הרבה יותר טובה מאותו הנקניק או הבשר הנמצא עתה בשוק.

אני שואל את אנשי הכלכלה, מה עושים בעולם במקרים כאלה ומדוע לא נעשה אצלנו דבר?

אשר לסער הדולאר, לי נדמה שמחוץ למוסדות אנו נותנים לכולם 1.80 דולאר. אינני מבין את הנימוק לכך. אם הסופנות היהודית תקבל פחות כסף - היא תיישב פחות; אותו דבר לגבי הקק ל וגם לגבי "הדסה". אם נותנים להם פחות - הם יפעלו פחות, ואינני חושב שאנו רוצים בזאת. אינני מבין למה אנו עושים זאת, ואני מצייין שלדעתי זה גם לא יימשך זמן רב, כי יהיה לחץ מצד המוסדות, להסוות את הסער.

ועכשיו לשאלה יותר בטחונות. אני שומע מדי פעם בפעם ברדיו - והדבר מתפרט גם בעתונות - כי סר המסחר והתעשייה סודיע כמה מלאי ישנו לנו בארץ, מסצרך זה או אחר. אני רואה זאת כדבר סודי ביותר, וחושב שיש צורך להפסיק את הנוהג הזה.

סר הורוביץ אמר כי האסראי בארץ הוגדל. מאחר שאין מדפיסים כסף - מנין האפשרות להגדלת האסראי?

בראשית הדיונים שלנו, עוד לפני כמה שנים, אני אמרתי: הגיע הזמן להקפיא את המסכורות, את הרווחים וכד'; אולם לא קבלו את דעתי, הוסבר סך שהוסבר ופעלו אחרת. ועכשיו אני חוזר טוב לעמדותי: שמא הגיע עכשיו הזמן לעשות זאת? סר המסחר והתעשייה מדבר במסך כל הזמן על עיצוב מחירים, ובאותו זמן מדבר כבר סר המחבורה על העלאה של 15% לקואופרטיבים. לאן נגיע אם נמשיך בדרך זו? אני חושב שיש הכרח פעם אחת ולתפיד להקפיא את המסכורות ואת הרווחים.

ד.ט.

א. ציזלינג:

הדיון הזה נועד לכאורה לבאות, אבל בכל זאת גם טר הורוביץ וגם אחרים לא פסחו על העבר, וגם אני אעשה כן, ולא מתוך רצון לבקר, להעריך ולטבח, אלא מתוך רצון להוציא מסקנות לגבי העמיד.

אני סובר שנעשו שגיאות חמורות ביותר בעבר, שהן אולי תופסות את החלק המכריע בקטי מצבנו, חוץ מן הסיבות האובייקטיביות שאינני מתעלם מהן ואיט איננו מתעלם מהן - וחטור הדבר, כי גם לאחר שהוברר כי ישנן שגיאות והודו בכך, לא תוקנו הדברים ובכל פעם חוזרים מחדש לדון את יקונם. אציין את הדברים העקריים:

דבר ראשון: הוצא מטבע זר להבאת סחורות שאינן מצרפה של הארץ והמדינה בהתפתחותה, וזה בהיקף שקטה מאד לסכם אותו, אבל הוא עובר בהרבה את הסכומים שאנו קבלנו מהמילווה ומהמענק ומהסילומים גם יחד עד היום הזה. בכל רחבי הארץ אנו רואים דברי לוקסוס ללא גבול, כאלה המובאים בצורה ישירה לארץ כסחורה מוסלמת, או כאלה שעוברים דרך צנורות ייצור בתוך הארץ, אילו היתה נערכת חקירה, היו טחגלים טטפריס מחרידים. היו תקופות טובות, בהן הביאו לארץ מצרכים טובים: היתה תקופה של מכוונות כניסה, מקורים, פסנתרים ואוטומובילים קטנים. אני טוען עד עכשיו, שמדיניות ההוצאה של מכוונות קטנות - ואלה הם סכומים עצומים - היא תוצאה של חוסר דאגה לסירות עסקי כזה, העוסה את האוטומובוס לכלי רכב נוח וטובע את ההכרח מאנשים רבים לחפש להם מטעמי ותחבורה אחרים.

האם הדבר הזה פסק? - לדעתי לא, בגלוי

ובסתם.

דבר שני: המכסיר העיקרי לבזבוז זה היה, היבוא ללא תשלום. הנקורת הזאת נשמעה עוד בתחילת היבוא ללא תשלום, עוד בימי מועצת המדינה הזמנית. בקורת זו הביאה לידי כך שלפני יותר מסנתיים הורה שר האוצר בדבר זה, והכריש כי 50% מהיבוא הזה הם הברחה ועד; ועכשיו, לאחר זמן כה רב, אנו שומעים מחדש מה שמענו פעמים אחדות: שצריך להפסיק את היבוא ללא תשלום, והוא עודנו נמשך. אני אומר, כי מוטב למדינה לסלם ביוקר בדרך ישרה, על מנת להשתמש באמצעים שברשותה.

אני אומר, כי לא היתה שאיבת הון במידה האפשרית, וכנגד זה הדפסנו והטטכנו להדפיס שטרות אוצר. אנו בזבזנו דביזים ימה שהכנסנו למדינת ישראל, וחלק גדול מזה ע"י יבוא ללא תשלום, בצורה טסועפת.

דבר שלישי: אנחנו יצרנו רגוח קל יותר וגדול ביותר לחלק הבלתי יצרני שבמופנו - לחלק הסתווך - ע"י האימפורט למדינת ישראל, וע"י זה בזבזו הון רב לא לייצור כי אם לצריכה, או להסקעות כנין לא יצרני.

סיכה זו מתבטאת גם בכך, שלמעשה אנו טילמנו ביוקר מאד. בזמן האחרון לא היו מחקרים, אבל מחקר ספירסם האוצר על שנת 1950/51 הוכיח, שכנגד מחירים טיטונאיים שהיו בעולם 87, אנחנו טילמנו 103; וזה אינו הבדל קטן - הוא מגיע ל-16%, וזאת - הודות לטיטת הקנייה ולאופן טיטת הרווחים, אשר אני ניסחתי אותם בצורת "רווחים קלים".

אנו "אכלנו" את ההון היצרני. זה מתבטא גם בצורת השערים, לא רק במבנה של התקציבים, ובהטלת הוצאות על תקציב ההסתדרות הציונית וחלקיה בצורות טובות. אם המדינה, במקום לקעטיד אדמות לרשות ההתישבות, מקבלת כסף מהק"ל, זוהי גם כן אכילת הון יצרני, כי הוא יכול היה להיות טיועד להתישבות.

ד.ט.

המדינה העבירה למעשה הון עצום מכספיה

לבעלות שהיא לא תשלור עליה. אחת הדוגמאות יכולה להיות ענין חברת-
החטל, שהמדינה מטקיעה 20 מיליון ל"י, והכסף הוא שלהם. אילו היו
פעולות אלו מבטות הסון עם בייצור, היחה להן הצדקה, אבל התופעה היא
הפוכה וגרמה לבדיחה מן הייצור.

אלה הם עיקרי הדברים בהם נכסלה המדיניות

הכספית של המדינה, והיא מביאה למסקנות. מצבנו הקשה שמתקף גם
בגלויי האינפלציה וגם בתופעות חמורות אחרות, עקב התמורות הכספיות
עכשיו. אם יצרנים מסלמים עכשיו 30% ריבית - והם עושים זאת - מי מעורר
את הדבר? אפילו בנק סולידי, שהיה בזמנו מדריך של הקואופרציה בא"י,
מקבל 16,5% ריבית. זה נקבע על יסוד אפשרויות של דווחים קלים של החלק
הבלתי יצרני בתוכנו, היוצר את הבסיס ומביא לידי כך. אינני מתכוון בזה
למצות הלכה פטוקה ויחידה, אבל אני מצייין קו כזה, שהוא אמיתי בהחלט.
ומטה התעטר החלק הזה? - כל אחד יודע שלא התעטייה העטייה את בעליה,
אלא החלק המסחרי הקטור בתעטייה עם החוץ. אנו מעוניינים לבסס את הייצור
החקלאי והתע ייתי. אף פעם לא אמר מישהו, שצריך להפסיק את התעטייה
הפרטית, לא היו דברים כאלה - אלא היה רק ענין של הכוונה. כל חברות
התוך ועסקי הכספים בתעטרו, ובטידה שהתעטרו גם בעלי תעטייה - עשו זאת
בעיקר בדרך זו, ולכן בפגע הייצור.

מדברי בקורתנו נובעות שתי מסקנות. אין זה

נכון כשאומרים שצריך לתת לאדם להביא כספו למדינת ישראל באופן חפסי.
אם זו פעולה יוצרת - זה יינתן לו. אם אנו ומוחים שהוא רוצה להסקיע כספו
במדינה - יינתנו לו תנאים טובים יותר, לא בדרך של יבוא ללא תשלום, אלא
סער יותר טוב, ריבית יותר גבוהה, ולאפשר לו לקבל פה יותר כסף, על מנת
סיסקיע את הונו בצורה דצינית. איש איננו חולק על נתינת רסיון להבאת
מכונות ייצור, אבל אנו הפכנו זאת לפגיעה בתעטייה. אני אומר: נתן לו
תנאים יותר טובים, נקבל דביזים ולא סחורות. מי שלא רוצה לתת - ממילא לא
יביא את כספו למדינה, ובכדי למשוך דביזים - עלינו לסלם יותר. מדינה
כשלנו, כדאי לה להכנס לחובות ולסלל סכומים יותר גדולים בעד דביזים, על
מנת להסקיע בייצור, אולם לבזבז את הדביזים שלה ושל הפרט, על מנת
לא להסקיע בייצור - זה חמור ביותר.

והפתרון - שאיבת יתר הון מכפנים, וריכוז

הדביזים והקנייה העיקרית בידי הממשלה. אם נעביר את הדבר לידי פרטיות -
הרי כל כמה שנעשה זאת - מוכרח הדבר להביא לפחות ייצור, ואז אי אפשר
לסתום את הפרצות.

מתן סער מקסימלי להון המכוון להתיסבות:

קרן-היסוד, קק"ל, וריכוז האימפורט העיקרי בידי הממשלה. אני מצייין, כי
אין לי ענין בזה מצד הסוציאליזציה, ואינני אומר זאת לגבי תעטייה; לא
זהו הדבר המעניין אותי, לא זהו הדבר הראשון שיביא לסוציאליזם; זוהי
מלחמה - אמנם מתוך תפיסה סוציאליסטית - למען פרודוקטיביזציה גם של ההון
הפרטי, ולא רק של הייצור הפועלי, וכד'. ובטוח זה, אני מסכים שנעטור
חטאים לא רק ע"י הקפיטל הפרטי, אלא גם ע"י גורמים צבוריים: החל
בסוכנות וגטור ב"סולל-כונה" ואחרים.

ולבסוף - דאגה שהסקעות המדינה, במידה

שהן באות ממקורות כלליים לא יעברו לידי הפרט, ע"י הפצב הטציאותי והפער
הטציאותי בין ערך המטבע לבין הקורסים השצוננים. פירוש הדבר, על-מנה
שהמדינה עושה בעצמה - צריך גם להיות ברשותה.

אינני רוצה בזה לומר, כי אילו היינו עושים

כל מה שהצעתי, היינו יחד מסתחררים מהמצוקה הקיימת ומכל הקשיים וחיים
בחופט ובנחת. איננו מתעלם מהמצוקה, מן האורך בהוצאות גדולות לבטחון,
מן העליה והצורך בפיתוח, אבל ודאי היו הדברים האלה משתפרים בהרבה, אם
היו מתקבלות כל הצעותי.

ר.ט.

ח. אריאג:

ברצוני לדבר בעיקר על הפיקוח בטח בטבע החוץ. חברי הכנסת דיין טאובן, כי עם קיומו של הפיקוח, כל מי שרוצה יכול להוציא ולהכניס כספים; כלומר, אין לנו שליטה, לא רק אבסולוטית, כי אם גם יחסית, על הפעולות הנעשות בטח זה.

ויותר מזה - הכנסנו אנדרלמוסיה בתקופה זו בתוך הממשלה, במדינה ובח"ל. בממשלה זה מתבטא ע"י כך, שבכל פעם מסנים את התכניות וחוטבים שיצליחו בדרך חדשה. האנדרלמוסיה קיימת גם בקרב המנגנון, כי דברים אלה נתונים לרצון, להכנה ולסיקול דעת של פקיד זה או אחר. אנשים מאבדים זמן רב ומרץ ברצונם לסדר עניין זה או אחר בטח מטבע החוץ, ועוברים חדשים טולי שתחקבל חסובה ברורה. אני אומר לכם כי עד היום במסכים התהליכים האלה, ואין מונע זאת. ברגע זה אינני נוגע במטרד זה או אחר, אבל זוהי הסיטה הנהוגה עתה.

אני מציין כי הפיקוח קיים רק באופן תיאורטי, אבל למעשה קיימת אנדרלמוסיה, אזרחים סובלים, ואולי גם אינדיבידואלים.

יש לדבר זה גם השפעה רעה מאד בחו"ל. לא אגיד טרם עצם היות הפיקוח הוא המעכב בעד ההון היהודי מלבוא, כסובן שיטת גורמים נוספים, כגון תיקון חוק ההטקעות, בו לא באמר שום דבר ברור, מה יכול לקבל כאן המסקיע, ועוד. אולם גם זהו גורם מכריע. עלינו לדעת כי היהודים אינם אוהבים לסכן את כספם, והם יודעים אין לסמור עליו. ובכדי שהם יסכימו להסקיעו, ויש רוצים לדעת באופן ברור, מה יקבלו. הם רוצים לדעת מה הפריבילגיות שיקבלו, אם יסקיעו את כספם, והחוק שלנו אינו אומר זאת. אני חושב שהגיעה השעה לתקן את החוק.

ואני, לא בתור איש כלכלה, אלא בתור אזרח פשוט, מתחיל לחשוב: הנה עברו 5 שנים של פיקוח "על הניר", טמא נבסה עכסיו במסך זמן מסויים ללכת בדרך אחרת? אולי הפיקוח הוא גורם מפריע? מדוע לא נבסה בדרך של החלסתו?

אולם, כשמעמידים טאלה כזאת, מיד מתעוררת טאלה נוספת: לעשות נסיון - לאו טילתא זוטרתא היא; דבר זה יכול לסכן את כל הטצב הכלכלי במדינה. אולם, מכיון שכל כך לא הצלחנו בדרך של פיקוח, ובמציאות געצם אין קיים פיקוח, וערך המטבע שלנו ירד, ויטנם כל מיני טערים, וכסף לא זרם - הכרח הוא לנו לבסות ללכת בדרך טובה.

אנו עומדים עתה בפני טצב, טאולי יופחתו הכנסות מסעיפים טובים, כגון המענק והטילומים, ואולי גם ייפסקו לגמרי. אנו חייבים ל טוב: מנין לקחת את הכספים כדי לכסות את ההוצאות במטבע זר, וברור שנהיה צריכים להיעזר בהון פרטי נוסף שייבנס לארץ.

אני חוזר ואומר: הגיע הזמן שבסנה את הדרך בה אנו הולכים, ונוסף לתיקון החוק ולתיקון הטצב הבידוקרטי הקיים במדינה, נבטל באופן חלקי את הפיקוח על מטבע החוץ.

אני טוען כי 81% נמצאים בפיקוח, ואיט לא יזים זאים זאת, ועומדת רק טילה של ביטול הפיקוח על 19% בערך. אפשר לומר, כי אם נבטל את הפיקוח הטצב יהיה קטטורופלי ויצא החוצה הרבה יותר כסף ממה שייכנס לארץ. על זה אני עונה: גם היום זרם כסף לחו"ל. אני זוכר כי לפני שנתיים, בעת שהיה וכוח על הסרת הפיקוח על מצרכים טובים, גם כן אטרו לנו שיהיה יוקר נורא והצרכן לא יוכל להרשות לעצמו לקנות דבר, אולם ראינו שלא כן הדבר, להיפך, יש מוכנסים שצריך לדאוג ליצרן, כי המחירים נופלים, ואפילו בעונות הקטות לא עלו המחירים בטוק החפטי על מחירי הסוק השחור, כשהיה טוק כזה. מוט כך אני בוח טהטצב לא יהיה נורא כל כך, ולא יטטרר תוהו ובוהו, כפי שחוטטים.

אינני יומחה ואינני יכול להחליט באיזו דרגה לבצע את היטול הפיקוח, אבל כדאי לעשות את הנסיון, כדי לעשות הכל ולמסוך את היהודים ואת כספם למדינה.

ר.ט.

ט. קלמר:

יש לנו דו"ח הועדה, שיטבה 3 חודשים ועבדה, וזנו מתוכניהם עכשיו על הענין. אבל אני הייתי רוצה לדעת, מי יכול לתת תשובה, מהייתה גורל המסקנות שנתקבלו ע"י הועדה מה אחד? יש לטוב או חברי הועדה על עבודתם, וגם אנו כבר דנים במחלה זו במסך שלוש ישיבות. ובכן, אני שואל: מה יהיה גורל המסקנות האלה, ובעיקר - מתי הן תוכלנה לבוא לידי ביצוע?

סר ד. הורוביץ:

אני מצטרף בכל לבי לשאלתו של חבר-הכנסת קלמר.

ט. קלמר:

אני רוצה להביא כדוגמה את הצעה בנוגע לשער המחדש. אני חושב שכל הצבור עומד במחור המסקנה הזאת. ומה אני רוצה לציין, כי אני מתפלג על מה רואה האוצר להפלות לרעה את המוסדות האלה. ושנית, מתי יחליט האוצר לבצע את מסקנות הועדה?

אני בהחלט מצטרף למה שאמר כאן חבר-הכנסת אריה בקיד על הפיקוח על המטבע. חברי הועדה - גר הרוב - לא קבעו מספרות, וכמה פעמים הודגש בתוך הדו"ח, שהמטרה אינה פיקוח מלא על המטבע, וגם לא ביטול חלקי או ילח של הפיקוח. הועדה פנתה מטפח דברים, אשר הם ייעשו, ישנו את כל המדיניות הכלכלית שלנו, את כל המצב המסכי בארץ. ענין הפיקוח על המטבע הזר אינו העיקר - גם הרוב חשב כך.

על ענין הפיקוח על המטבע הזר ישנו וכוונת קונסנזוס המדינה. ייתכן שנעשה שגיאה. אילו סלכתה ילה היינו נוהגים בארץ בענין המטבע כפי שנוהגים בטורביץ, היתה יכולה מדינת ישראל להיפך בשטח זה לשווייץ. אבל אין זה חטא, אם עושים נסיון של מדיניות סמוימת. אילו כל המטבע הזר לא היה נמצא בידי הממשלה, אריך היה לחשוב הרבה טעד עד כדי המסקנה שיש לבטל את הפיקוח. אולם לאור העובדה ש-81% בערך נמצאים בידי הממשלה, ורק 19% נמצאים בידי פרטיות, ואם לדייק הרי זה אפילו פחות - אולי 10%, הרי זה דבר נחרי לגמרי. האם באמת אי אפשר לעשות נסיון לכסך שנה אחת, ולהסיק את הפיקוח? אני אפנים קראתי את הנימוקים והסיבות של חברי הועדה, אבל אני חושב שצריך בכל זאת להתחשב גם במציאות שלנו, בהברחות הגדולות ובחוסר הפיקוח, למעשה. אם הנסיון הזה יביא לנו הון, הרי כל מי שהיה בעד פיקוח, יודה ויווכח כי טעה, ואם להיפך - תתחיל הברחת הון מן הארץ בצורה רחבה - נצטרך כולנו להודות כי הדרך הנכונה היתה זו שהממשלה הלכה בה.

ס. בורנבו:

סר הורוביץ, במקירתו, החל לדבר על העבר, והשתדל טעד להוכיח שהאינפלציה שהיתה במסך ארבע השנים הראשונות של המדינה - היא תוצאה מגורמים אובייקטיביים. אף אחד לא יסולל את קיומם הגורמים האובייקטיביים: העליה, המלחמה, זרכי הבטחון והפיתוח; אבל לא יספר שכלה אינה גורמים אינפלציוניים חזקים טעד. אבל לעבור על העבר ולהצדיק ע"י כך את מדיניותה הכלכלית של הממשלה - זוהי כבר קפיצה גדולה מדי. אינו מתוכחים כאן על הגורמים האובייקטיביים - אם כי הם קיימים - כי אם על הגורמים האובייקטיביים. נדמה לי שאפשר לטעון טענה טוחלטת, שהגורמים האובייקטיביים הגדילו במידה עצומה את האינפלציה, וטוחם הגורמים האובייקטיביים, הגורמים שהיו תלויים במדיניותה הכלכלית של הממשלה, שהיו צריכים לרסן את האינפלציה, עשו בכל המטחים להיפך. אני מזכיר את המיסמה של "קיבוץ גלויות יחד עם העלמת ריש-האיים בארץ" - זהו גורם טוביקטיבי טובהק; מזכיר את המדיניות הכלכלית במסך המסים. המסים יכולים להיות אמצעי אנט-אינפלציוני חזק טעד, והממשלה צריכה להשתמש בגורם זה על מנת להלחם נגד הכוחות האינפלציוניים.

אולם אנו ניהלנו מדיניות מסים אינפלציונית אנו הקטנו מדמי-מסרציה אינפלציונית, שהיא בעצמה, בעצם קיומה, אפילו בתקציב טאוון - ואנו לא הגענו לתקציב טאוון - גורם אינפלציוני. גם מדיניות הפיתוח שלנו היתה יותר אינפלציונית מן ההכרח; ומזכיר גם את

ר.ט.

כדיניות הפחיתות שלנו. סדר הורוביץ קרה לזה, ספרד אינפלייסן; מולם זה יכול להיות רק בטובת זמן. אמנו דומה לכוה קנייה טובה, ולסוף סקל בין כוח הקנייה לבין הפחיתות. אבל אמנו לא עשינו זאת. אזכיר גם את דו"סר המדיניות. לנו בטוח הסדר; כל אלה הם גורמים סוביטיביים. גורמים אלה היו בידי הממשלה בכדי לרמן את האינפלציה, והיא לא עשתה זאת.

אטום, נכון סדר הורוביץ באופן איטי ראה את הסכנות והזהיר מפניהן, אבל זה לא טבע את העובדה שהממשלה ביהלה בענייניהם כדיניות. אינפלציונית. ולא נכון להצדיק את התוצאות של טרבע השנים האלו, בכך שאומרים כי אלה היו גורמים אוביטיביים.

אם אני מסתכל בטבלה שהוגשה לנו, אני אכיר רוחה הקורות הם פרללילים, אבל במקום אחד מסמן כל קו עטירית בקודה ובמקום שני - 10 עטיריות של בקודה. שנית, ישנן קפיצות גדולות בשער הדולר, וגם הן מסמלות מסהו. אמנו דומה פה את הסימן ליולי 1951; ואנו יודעים כי היה אוראי אז לקפיצה פי שנים - מסרה הכסחך והתעטייה. הספקת אסעלי התשלום עלתה בתקופה זו פי שנים - סער הדולר - פי שמונה. אלה אינם קוים פרללילים בפצימות, הם לגמרי הלתי מוצדקים באוקיות כלכליים בלבד; הם מושפעים ע י גורמים סוביטיביים ולא אוביטיביים.

אינני מסכים עם דברי סדר הורוביץ, שטאלת הפיקוח על המטבע היא שאלה צדדית; מולי זוהי שאלה צדדית כמסדברים על כל המדינה הכלכלית, אבל הוועדה קבלה תפקיד מסויים: לחקור ולברר פכוינה כלכלית ומנהלית את שאלות הפיקוח על המטבע, על רקע המצב הכלכלי בכללותו. הדו"ח הזה מתיחס לשאלת הפיקוח על המטבע, ולשאלה מצומצמת עוד יותר: הפיקוח על חלק מסויים מן המטבע.

אם כן, אין זו שאלה צדדית, אם כי כל החברים הסכימו שהיא כדרגה שניה. היא שאלה כדרגה שניה כמסדברים על כל המדיניות הכלכלית, אבל לא היתה צריכה להיות שאלה כמסדרגה גיה בעבודה בוועדה.

שאלה זו: פיקוח או לא פיקוח; פיקוח סוטטלי או פיקוח חלקי באיזו צורה שהיא ועל איזה מטבע - זו שאלה שמי אפשר להגיד כי היא חסרת חשיבות.

ואל יספרו לי כי יהדות אמריקה, או אמריקה בכלל, אינה מסקיעה כספים. ארץ זו חיה מן ההשקעות של העם היהודי, עד לאותו רגע שהחל הפיקוח על המטבע; ארץ זו אינה יכולה להיות ללא השקעות של העם היהודי. ואותם הכספים שסיטנו את הארץ הזאת עד לתחילת הפיקוח, לא הופיעו בטוב מסטיטיקת השקעות של אף ארץ; אלה הם כספים עצומים.

ישנם יהודים שרוצים לבוא ארצה, מולם התבאית אמנו טעמידל. בפניהם מובעים אותם מכך, ולא מפני הסיבה שמריקה והיהודים בה אינה אוהבת להשקיע כספים בארצות אחרות. אנחנו הגענו עד כדי כך שחברות כמו אמפ"ל ו- פי. אי. סי, שנוצרו על מנת להשקיע כספים בארץ, ושיש בידיהן כספים להשקעות בארץ, לא השקיעו כגון את הכספים האלה. החברות האלה נתנו לממשלה הלוואות, מולם לא השקיעו; וזאת - בטעה טבידיהן כספים שנועדו להשקעה. ואנו אחרמים לכך.

שמענו כגון מספר של 300 מיליון, שהוברח לחו"ל. הרי אלה הם כספים שמישהו היה מוכרח להשקיע בארץ. מהין לקחו את הכסף? אלה הם כספים שנתנו ארצה בצורה הגרועה ביותר בטביל הפיק - ואנו אחרמים לכך. אלה הם הכספים שמינו להברת הון מן הארץ. ומה הם הכספים שנכנסו הנה בצורה של יבוא ללא תשלום? אלה הם כספים שמוכרתי היו לבוא; אלה הם כספים שנתנו הנה בתקופה שאף אחד לא השקיע מוצנו היום במדינה הזאת, אלא היה מוכרח להשקיע. כמה מיליונים השקיעו העולים החדישים בקניית דירות? האם המסק בהנה כספים אלה? לא.

ר.ט.

הטיק סבל, והמסכים החלה הביטוי ללך אך ורק נזק. וכל זה, בגלל הדבר
ה"בלתי חשוב" ו"הצדדי" של פיקוח על המטבע.

עלי לציין, כי עכשיו אינני יכול כבר
להטמין שאנו נתקן את המצב ע"י ביטול הפיקוח על המטבע. לא נביא
כבר ע"י זה זרימה הון לארץ, כפי שארנו את המועד והחמצנו את
ההזדמנות. אבל ישנו עוד דבר, ונזכור ע"י קיום הפיקוח.
למשל, הקספורט. בכל פעמים פועלים לעידוד הקספורט, והצלנו סמו
מכסול אחרי מכסול, וכדי שהיה לא יתפתח. אפשר לוטר, שהטילה קבנות
על הקספורט, וזוהי טוב תוצאה מ"הפרט הבלתי חשוב" של פיקוח.

אני רוצה לציין, כי באפריל 1953, בשעה
שועדת המסכים החלה לחקור בבעיה, לא היתה קיימת הצלנו בעיה של
אינפלציה - היו לנו מפעלים דפלציוניים גדולים. איננו מדברים
על מצב אינפלציוני, כי אם על תפקידה של הועדה באפריל 1953, ואז
יותר היה מבחינת האינפלציה לחשוב על ביטול פיקוח חלקי.

מה ברצוני להדגיש כי גם בשטח
התיירות נכשלנו בגלל הטיבה של קיום הפיקוח על המטבע הזר.

אנשים לנו, כי ביטול הפיקוח יכול
להביא למחסור חמור בארץ, לרעב ממש. וגם פה ניתנת לנו תשובה
תיאורטית על האלה פרקטית. אין איש מציע לבטל את הפיקוח לגמרי,
אלא מציעים להשאיר את הספקת הלחם למשחק החפשי של כוחות האנשים,
אלא מציעים לבטל באופן חלקי אותו הפיקוח, שלמעשה אינו קיים גם היום.
פר הדוריץ הזכיר את המספרים של 81% ו-19%; אני חושב שאפשר לחלוק
על המספרים האלה, אבל לא זהו החשוב עכשיו. אנו מציעים רק, שמי
שרוצה להעביר הון ארצה, יהיה רשאי למכור אותו, תחת פיקוח, באופן
חפשי, למטרות כספיות בלבד. אין צורך לדבר גבוהה גבוהה על ביטול
מלא של הפיקוח. בעצם אין זה ביטול הפיקוח, אלא הקלות טרחיקות לכם.

עלי לציין, כי כתוצאה מהדו"ח של הועדה
נקבע שער יותר ריגליטטי. חלק גדול מהנזק שבגרה למשק קודם לכן תוקן
ע"י קודם יותר ריגליטטי. אבל אינני מבין מדוע הסתפקו רק בצעד הזה;
מדוע לא עשו את הצעד המכריע, שיכול היה להביא שיפור רב למשק, ע"י
אי-קביעת מחיר למטרות אלו, לטובת האלה של כמסכים? זאת צריך היה לעשות
ע"י כך שהשוק היה קובע את המחיר - והשוק לא היה כל כך חפשי, כי
את הדרישה לכמסכים האלה, כי רשאי לקנותם - זה היה נסתר עוד בידי
הממשלה. אפשר היה רק לכוון את ההיקף של הדרישה.

למה דרשנו את ביטול הפיקוח? - לא רק מפני
שמבחינה כלכלית הוא מוצדק, אלא גם מכיון שכל חוק הוא טוב, בתנאי
שאפשר לבצע אותו. מולם החוק הטוב ביותר עלול להיהפך לחוק רע, ברגע
שמיין ממטרות לבצעו. היות וחפסי המטבע האחרונות הוכיחו שאיננו
מטובלים לבצע פיקוח על המטבע, אין זה דבר שאפשר לעבור עליו בשתיקה,
ללא תשומת לב.

היו"ר י. גורלי:
נביח שאנו מקיימים את השיטה הזאת, שכל מי
שרוצה להעביר הון ארצה, טעביר אותו
בפיקוח כספיים ומקבל את המחיר הקיים באותו זמן עבורה הבינלאומית.
אבל תמיד מעבר לזה יש בכל זאת גיזה שוק שחור של מטבע. אולי הטרחק
אינו גדול, אבל קיים הטרם. האם אינך חושב שההפרט הזה יטמס גם
בעתיד את האנשים אשר יחפשו דרך לזכות בהפרט מבלי להעביר את כספם
תחת פיקוח? פעולה זו יכולה להיעשות בהיקף צר, אבל היא יכולה להיעשות
גם בהיקף רחב. מה דעתך על כך?

ט. בורגוב:
אני מודה שאין כנוס מזה. אם איננו יכולים
להרשות לעצמנו ביטול מלא של הפיקוח -
וזאת איננו דורשים אפילו - אין כנוס מזה. אבל אני חושב שהדבר לא
יופיע במסדים רחבים, כי יהיה פחות לח; היהודי שרוצה למכור את
הדולארים שלו, ירגיש את עצמו פחות טרוטה, אפילו אם המחיר יהיה פחות

ר.ט.ו.

ט-1.80. בדרך כלל אין המדינה למחיר קבוע שלטעלה, מולם כמיודעים שהמחיר הוא תוצאה מסתמק הזוק, המדינה יותר. וההפך אינו יכול להיות גדול אם במסור על המדינות הדמלציונית. כל ההחלטות על ביטול הפיקוח או על הקלות בו מותנות בתנאי אחד, כל יעבור: שמו בנהל מדיניות דפלציונית. אגב, עלי לציין כי ככנה זו שהזכיר היו"ר לא תהיה קיימת לגמרי בטוח המקפורט.

שאלת ביצוע החוק אינה פחות חשובה משאלת נכונוהו של החוק. בני יכול לתאר לעצמי, אשר הורוביץ יצליח לטבעע מותבו שמנקודת מבט תיאורטית הפיקוח הזה הכרחי - אבל בתנאי שנהיה מסוגלים לבצע אותו. בני יודע שבמסק המדינאלי הממוזן אמילו סר הורוביץ יסכים לבטל את הפיקוח, אבל איבני יכול לקבל זאת כתשובה פציטותית, היות ומנחנו, אמילו בעוד 10 שנים, לא נגיע לידי מסק כזה שבו גם אתה תהיה בעד ביטול הפיקוח. מנו מדבריה על המטב הרינאלי, על התנאים בהם מנו חיינו, ומני מוען כי בתנאים אלה הפיקוח מביא רק נזק ולא תועלת.

השאלה, אם מנו מסוגלים לבצע את הפיקוח, או לא זהו האלה מכרעת, ועובדה היא שלא יכולנו לעשות זאת.

אשר לשער האחיד, כולם מסכימים ומסורים שה דבר הכרחי, ועם כל זאת אין מבצעים זאת, אלא מתרחקים יום יום פן השער האחיד. בני יודע על מקרים שבאותו מצרך היה בכל פעם שער אחר, לפי טדת השפעתו של המעוניין על הפקיד. היום כבר אין נעטה הדבר בצורה זו. אח"כ המציאו את "פס. יתר", שזה אינו אלא שער אחר. עכשיו בכלל קוראים לזה: פסס, ומסר לומר שקיים שער של 5 ל"י לדולאר ואפילו 6 ל"י לדולאר, ע"י פסס מוגדל, ואף אחד לא מוצא לנחוץ לתקן את הדבר; כך הוא במסך. מטיליה פסס של מאות מחוזים, וזהו שער מוגדל. ישנם גם צווים שמפילו מנהל הפסס לא וצה בהם; אלא הוא מקבל הוראות מסר המסחר והתעשייה ופועל לפיהן, הפקיד עוטה כרצונו והפקידים האלה חושבים שהם פועלים לטובת המדינה. יש הכרח לשנות את המיסטטה הקיימת היום, כי היא מביאה לידי כך, שמו איבנו יכולים למסור על שער אחיד, אין בכוחנו לעשות זאת.

לכן, הביצוע אינו מאפשר לנו לשלם את הלוקטוס של הפיקוח; הוא הורס יותר ממסר חשבנו כי יביא לנו תועלת.

אשר למדיניות הממשלה בטוח ההסקעות, אמנם הקטר בין אלה זו לשאלת הפיקוח על המטבע אינו ישיר, אבל ברור שלטמלה זו יש השפעה גדולה מאד על שאלת המינפלציה. לי נדמה שמו מסחררים כוחות מינפלציוניים יותר מדי חזקים ע"י מדיניות ההסקעות; מנו מסקיעים הרבה יותר ממסר יש ביכולתה של הממשלה להסקיע בהסקעות שהשפעתן היא מינפלציונית, לפחות לזמן מסוים; לדוגמה: סיכון ובניית בתים. אם איבני מועה, הופיעו בתקציה הפיתוח האחרון, תחת כל מיני עיפיים, כ-50 מיליון ל"י לבנין, וזה לא יתכן. שוב מסק במסמאב שלצא לא יוכל לשאת בעול כזה.

ודבר נוסף: עצם העובדה שהממשלה מרכזת בידיה כמעט את כל ההסקעות במסק, מרחיקה את ההסקעות הפרטיות. הון פרטי אינו מוהב להיות פכוון למסק ממשלתי שמינו מסק של התחרות חפסית; ויחד עם זאת, מנו מעמיטים על המסק שלנו לעולם ועד הסקעות בלתי יעילות; נדמה לי שכל אחד יסכים אתי, כי לטרות התיאוריות הסוציאליס-טיות מפעל ממשלתי בחברה דמוקרטית הוא תמיד פחות יעיל מאשר מפעל פרטי, כי הוא פחות נתון להתחרות. מנו מעמיטים על המסק שלנו אמצעי ייצור בלתי יעילים, וע"י כך מנו מתרחקים לעולם - כי אין זה ענין לשנה - ממותו הייזום שמו כה זקוקים לו - כי ע"י כך פוחתת לעולם תקותנו ליצור בתנאים יעילים. גם לזה ישנה השפעה מינפלציונית על המסק.

היו"ר י. גורני: אין מתנהל כמון וכוח על עקרונות, אלא וכוח על מדיניות מעשית, כשכולם במצאים לפי טעה על פס אחד. כי אם ננהל וכוח על מסר, המדינאל הוא כפובן ביטול פלא של הפיקוח, אבל זה שייך רק למסר הקיים, כי במסר

ר.ט.ו.

נוציתליטי, זה כסוף לעקרון נוסף: ההתמורה מתחלקת באופן צדק. העם רוצה לקבל עבור עמלו את התמורה המלאה, אבל בתנאי שהתמורה הזאת עבור עמלו ל העם תחלק באופן צדק בין כולם. במספר הקיימ - ונני עומד על בליט המספר ה יים - נני מסכים שזהו עקרון יהיה מידויטל;

אנחנו מנינו מנהלים כגון וכוח עקרוני על ימי הגירות המלה, אבל נדמה לי שגם הוכוח המעסי מוספע מהגירה העקרונית לבעיות. אם מישהו דורש להגביל את המיקוח ככל האפשר, הרי שיטתו מוספעת מהגירה העקרונית שלו - הוא מחייב ומאמין בגירה של היטסה הפרטית; ונני מישהו מינו מדקדק כל כך בענייני מיקוח, גם ביטחו מוספעת מגירתו העקרונית - מינו מאמין ביזמה הפרטית, מינו מחייב אותה וחוויד בה מחד, שני מספר לכסוף עליה.

אעבור למסלות שנתעוררו כגון. הייתי רוצה שמעט מזה במעבד ענין זה של השקעת הון. לי, למשל, נראה שההון לא בא מרצה מטעם אחד ככריע (לא היחיד, אבל הכריע, לפחות בעיני) ; מסום שהוא מינו מאמין ביציבותה של הארץ הזאת, מבחינה מסוימת. בעלי ההון הם זהירים מאד, ונני מין צפויים להם רוחניה גדוליה מאד הם מינו מנהלים להקיע את כספם בארץ שמולי מור ומרוץ בה מלחמה; וזהו מצב בו מינו עלוליה להיות בתוריה במסך שבים - אם לא תאול תמורה בעולם וביחסי המלחמה הקרה. לדעתי, זהו אחד המכאולים העקריים להשקעת הון. מינו יודע מי יכול להשיב לי על הימלה, במיזו מידה מספר לזקוף על חשבון זה את העובדה שההון מינו גורם לארץ; זהו גורם שמינו מינו יכול לחלוק עליו; אפטר להעריכו פחות ומאפטר להעריכו יותר, אבל מי מספר לחלוק עליו. מינו רוצה לדעת, במיזו מידה מינו מספח השקעות ההון בזקף על חשבון הגורם הנ"ל, ובמיזו מידה הוא נזקף על חשבון מדיניות המסבב שלנו.

כדי לתת תשובה על השאלה, תשובה החודרת לעומקו של הענין, מוכרחים לתת תשובה על שאלה זו.

דבר שני הוא ענין שגיאות העבר. גם מי מסכים בעין מקוחה על הענין, מבלי שיהיה כל כך בקי בכל הפרטים של המנגנון הזה, מין מספ שהוא צריך להודות - הוא לא יוכל לדבר בדיוק היכן השגיאה - אבל הוא צריך להודות שנעשו שגיאות. גם למדע פרטי קשה להודות בשגיאות - לטלטון, זהו בדרך כלל הדבר הקשה ביותר. אפנים באופן כללי הוא מכריז מדי פעם בפעם: אנחנו עשינו שגיאות, וכפי שמינו עושה שגיאות - מינו עושה כלל. אבל מינו רוצה לדעת, אם מישהו מאבטי הטלטון יכול באופן אובייקטיבי להסביר לצבור מה הן השגיאות שבעשו בעבר. מינו מפנה שאלה זו למר הדורוביק, כי הוא עשה דבר כזה בעבר, אם כי תפקידו לא התיר לו מפטינות יתרה; אבל התפקיד המטילים עליו עתה מוכרח להעניק לו מפטינות, כי אחרת זה יחטיא את המטרה, מבחינת התפקיד. לסכם את מאזן השגיאות באופן גלוי ובאוסף לב - זה דבר גדול מאד, למי דעתי.

בדרך כלל, גם אם נעשו שגיאות, צריך לזקוף חלק מהן על חשבון גורם אחד: לא כל מה שמאפטר לעשות במספר טוטליטארי מאפטר לעשות במספר דמוקרטי. המספר הטוטליטארי הוא ילילי לגמרי בעיני, אבל יש בידו מפציה כאלה, שהוא יכול להשיג מטרות מסויסנות. מהי התוצאה מבחינה מסודית - זה ענין אחר, אבל מבחינת מדיניות מעשית הוא יכול להשיג מטרות אשר מאפטר דמוקרטי לא ישיג בשום פנים. כלומר, מפילו במיצוע היינו מוגבלים בעקרונות שקבענו לעצמנו, היינו כבולים. מסום כך המיקוח הזה היה "מיקוח ללא מיקוח". מולי זוהי הגדרה מריטה מדי, אבל הוא היה בכידה רבה פגום, היו בו מוריס גדולים ומרצות רבות. במאזן השגיאות מוכרחים לקחת את הגורם הזה בחשבון.

דבר נוסף הוא: ענין המטרה. ברור שאנו מקייים מה מה מספר של מטרה מבחינת הנהלת המדינה, זה שנים. גם לפני הרחבתה של הקואליציה היה קיימה מה מספר של מטרה, ומשנתרחבה הקואליציה - בודאי ובדדאי שהיינו כבולים במספר של מטרה.

ד.ט.

מי שבת לעשות את המזון הטגינות, יחטיט את
המטרה אם לא יקח בחשבון את כל הגורמים האלה, ברצותו. להגיע למזון
צורך. ואני מדגיש: יתכן שבמזון צורך גם כן יהיו חטאים גדולים למדי.

אני עובר לענין הפיקוח; פה ישנה גם שאלה
טורגלית. כשיש מיזם פירצה, ולו גם הקטנה ביותר, היא יוצרת סבחינה
טורגלית מורה על הפקרות, משום שאז אנשים רבים ככל האפשר רוצים
להינות מהפירצה הזאת. אנשים אינם יכולים להסתכל בשוויון נפש כיצד
אחרים נהנים, והם לא. כשקיים מספר של הגבלה, הכובל רבים, או את
כולם - אנשים סליטים אתו. אבל כשישנה פירצה, היא מוכרחה להתרחב,
וקף יוצר דמורליזציה.

אני כולעצמי חושב, כי כל האמצעים
הטובים בלבד או בעיקר, לא יבדילו את הדרך הזאת, בלא גם תהיה
"רוח גדולה" בעם וירימו את המוסר של הנכסים. גם כשישנה אמצעים
טובים אי אפשר לעשות קוטבינציות עד בלי גבול. אילו היה לנו עם
פרובוקטיבי, משהב עבודה - היה מצבנו חזר. מולם מצלנו רק שליט
עופק בייצור ואני יליטים עוסקים בתווך ובירומים.

ס. בז'רנו:
אני חושב כי גם בעביר את החוקים ואת
המדטיניסטרציה שלנו לשווייץ, הרי בזמן
קצר מאוד נצליח לעשות סן העם חסוניצרי עם של פושעים.

הי"ר י. גור:
העובדה ביותר פדי אנשים מצלנו עוסקים
בתווך ובירומים, העובדה שלרוב העם היושב
בדרך יומי פושעים פושעים מאד על הצרכים שלהם - מטפיעה רבות. אילו
למשל היו מטפיקים רק את הצרכים המוחלטים שבלעדיהם אי אפשר להתקיים,
אפילו היה להסנע מהרבה כילונות; אבל צרכיו של אדם הם יחסיים מאוד,
וכשגדל אחד רואה מצל חברו משהו, סיד גם הוא מטתוק לו; ואין בדרך
הזאת טף פוג משה רוצה ליותר על משהו. יחד עם זאת אין עובדים
במידה מטפיקת וגם מצובדים, אין מיצרי תוצרת משובחת והיא עולה
ביוקר רב ולכן אינה יכולה לעמוד בהתחרות. ובמצב זה - מה יועילו לנו
האמצעים הטובים?

אני מגיד עוד מסיקורנות זאת; כשאמריקה
שללה מנתנו את המענק, אמרתי בליחה עם חברי: אולי טוב שלא יתנו
לנו מענק, משום שהדרך הזאת יכולה להבריט רק אם תקבל מכה כבדה מאד,
ויהיה רע מאוד, ולא תהיינה מילוזיות ולא נכסה את פצעינו. רק אז
תבוא ההתפכחות. אמנם תהיה גם הסתוללות, יהיה חוסר עבודה ואולי רעב -
אבל העם לא ילך למיבוד, הוא לא יאבד את עצמו לדעת, יש לו אינסטינקט
ל חיים; הוא ירצה לחיות, ובכדי לחיות - יצטרך לעבוד, לעבוד ולהסתפק
בטועט, ורק ע"י זה יציל את עצמו.

לחבר-הכנסת ציזלינג אני רוצה לומר, כי בכון
שנתנו סן ההפקר, אבל לא רק פוג אחד בהנה מסנו. בעקיפין, כולנו זכינו
סן ההפקר הזה; אין אחד בינינו שיכול להגיד: ידי בקיות, אני לא זכיתי
סן ההפקר.

אני מבין שכאשר הכריזו על המדיניות הכלכלית
החדשה, ב-13 בפברואר, (ולולא הכריזו עליה היה המצב גרוע יותר),
היה צריך בגמישות ידועה בנוגע למדיניות של סער אחיד, וזה שלא
תפקיד חיובי מאוד. עכ"יו, כשאנו מתקרבים כבר למצב שהסער הרשמי אינו
רחוק סן המציאות, שואלים רבים: מדוע אין עושים זאת, מדוע אין סער
אחיד? אולי הגיעה כבר העה לנהוג כך? ויותר מזה: עצם הערובה מטפיקים
סערים ובים, זוהי פירצה עצומה לכל מיני תקלות.

אני ממנה לומר הדרוביץ את השאלה שהפניתי
גם לחבר-הכנסת בז'רנו: בדרך כלל זה מתקבל על הדעת כשאמריקים שאנו
מילח לכל מי יעביר כסף, לפי הקורס, ביחוד אם בכריזו על סער אחיד. היות
וכלנו הגענו לידי סקנה בכל מספר של פיקוח סוכרה להיות מצידו גם

ועדת הכנסים
15.12.53

ר.ט.

יוק יחור - קטן או גדול - יהיה גם שוק יחור של מטבע. אני מוסיף
לזה גם את הגורם המורלי ואומר: יהיה בזק המטבי, אבל יהיה גם בזק
מורלי, והוא מולי יעלה על הבזק המטבי, כי מי מטבי ליקול אותו
בדיוק; יש מי שיקל אותו במידות קטנות, ויש מי שיקלו במידות
גדולות יותר. מזה נמנעים מוסיף לכל מיני מטבי חיים, אף מלה שאין
לה לכאורה כל קשר י יר על ענין זה של מטבע, צריכה ומחורות.

גם מי שמחייב את הפיקוח, מוכרח להסכים
כי אם מינון מוצעית אותו במופן יעיל, הוא מחטיא את מטרתו ויכול
להיות יותר טוב לא לקיימו כלל. הדמורליזציה של פיקוח שאין מקיימים
אותו, אינו עוד יותר גדולה מזו הקיימת במיין פיקוח כלל.

הפיקוח הקיים עתה מינו יעיל קודם כל
מכוח ההעבריינות היא כל כך גדולה ששום מטבי של פיקוח מינו יכול
להתגבר עליה. קודם כל עלינו לראות את עמנו כמי שאומה כיום.
כיום, מינו מבחינה זו עתה מינו מטבי יעיל של פיקוח לא יצליח מצלנו,
אבל בכדי לקיים מטבי יעיל של פיקוח, יש צורך בהרכב של מנגנון
יצטיין בשתי סגולות: א) שיהיה כולו בקי וטהור; ב) כשרוני.
במיין לו שתי הסגולות האלו - ולחלק גדול ממנגנון הפיקוח לא היו סגולות
אלו - אם נצרף לזה את הרכב העם ואת המוראל שלו, נקבל את התשובה
למצבנו.

ומה עושים את שאין השגיאות - כדאי לצרף
את הגורמים הנלה לכל הגורמים שהזכרתי קודם לכן.

א.ט.ג. גניחותבטקיי:
אני רוצה לדעת, מהי כדיניותה של המטטלה
במקרה שיהודי מחו"ל אומר: אני מעביר
מוכר גלם ומטציט את החורה. אל תפקחו עלי, מיין זה עצינכם, ואני מטלם
בעד שכר עבודה במטבע חוץ. מהי כדיניותה של המטטלה במקרה כזה?

בדו"א של הוועדה נקבע שלכוכנות ולשאר
המוסדות יינתן קורט ל 1.30, וע"י כך נגיע להקטנת תקציבי המטטלה
בהרבה. אולם מי שקח לדוגמה את המוניברסיטה, הרי התביעות הולכות
וגדלות וזה מרבה שפעולה זו לא הצליחה. אחרי שראו שדבר זה לא
יצא לפועל, מה חושבים לעשות עתה?

לי באופן פרטי יש רושם שהפיקוח עומד
להתבטל. אני רוצה לשאול, אם נמתנה משהו אחרי שהועדה גברה
בטטה מה את עבודתה.

בזמן שהופסקה ההעבקה לישראל, ראה כל אחד
את הבדידות בה נמצאת כדינותו מבחינה כמפית. מינוי מדבר עכשיו על
בעלי ההון הגדולים, אבל אני יומל'אם נעשה משהו כדי להביא הנה את
היהודים הקטנים, המיוסטים, מי בידיהם מעט הון; ואם לא אותה - לפחות
חלק ממטפם. האם פועלים בכיוון זה? כי אני חושב שמפור לנו בשום
סנים לשבת חוסר פעולה ביטח זה. לי ברור, אם מי יבואו המבטיח האלה,
או לפחות חלק ממטפם - זה יציל אותנו ואת הציונות. מטפם כך, אני
מחשיב את הדבר הזה לא רק מבחינה מצומצמת של כסף, אלא גם מבחינה
רחבה יותר, של כלל הציונות. הרושם שלי הוא שאין מחייבים את המטטלה
הזאת ביותר - ואבל. ממש דומים רק את הבזק שבביטול הפיקוח, אבל אני
אומר לכם שהברכה היא רבה יותר. אל לנו להביא לידי כך שנהיה מנותקים.
וי להקדים לשאלה זו תשובת לב רבה.

(אח"כ דברי מר ד. הרוביץ)

ר.ט.

סר ד. הרוביץ:

לפני שמעבור לחותה אנליזה של העבר, אשר
תביא אותנו למצב של היום - רוצה אני

להתחיל בכמה הערות נוקדמות.

ראשית, לשאלתו של חבר-הכנסת קלמר, מה קרה
עם הדו"ח של ועדת הסוכחים. ובכן, אני יכול רק להצטרף בכל לבי לשאלה
זו. עבדנו במשך שלושה חדשים, למי סירב יכולתנו. נטינו לעשות
אנליזה ולהציע הצעות. עלי לציין, כי כל האנשים שנבחרו לוועדה הם
אנשים עובדים ביותר וקשה היה להם להיפנות, אבל הכרחנו אותם לבטל
סוכנים, כי הצינו בנו לגמור את העבודה. סיום סיום עבודתנו עבר
זמן רב, יותר מסדר כל התקופה בה עבדנו, והדבר לא בא לידי דיון
פעמי. אני חושב זאת לליקוי רציני מאוד.

בשאלו מה כמה שאלות, מהי סדיניותה של
המסילה בנקודה זו או אחרת. תרנו לי לא לענות על שאלות אלו. אני
במצב פה כיו"ר ועדת המטבע, ואינני יכול לענות בשם הממשלה על
סדיניותה; אין זה מתפקידי.

ישנה השקפה בעלת הישעיה בצבור ובסכנות
הרחבות והיא ההשקפה, שיטבה תהום בין תיאוריה למעשה. התיאוריה היא עניין
לבטלניה ומלכדים ומעשה הוא עניין לטובי עסק. אולם אני אומר כי דבר
כזה אינו קיים; ישנה תיאוריה טובה ותיאוריה רעה; תיאוריה טובה
היא כזו הכוללת בסיון וזה אין בה בסיון - היא תיאוריה רעה. יש
גם הבדלים ידועים בקריטריונים של מסק סדינה ומסק יחיד, ולא תמיד
הדרכים הטובות ביותר להצלחה במסק של יחיד, כתמימות להצלחה במסק
סדינה. לא לחינם עוסקים בכל העולם במדע הכלכלה. אני יכול גם לומר
סמיוני הגיסי, בתור מדען עק בפרקמטיה בחו"ל (ולא בלי הצלחה),
כי תהום כזאת אינה קיימת.

אני רוצה לציין, כי בוועדת הסוכחים, גם
בין הרוב וגם בין המיעוט היו אנשים בעלי השקפות טובות. בין כל חברי
הועדה היו 3 חברי מפלגה: אחד מפלגת הציונים הכלליים, אחד מהפרוגרסיבים
ואחד מפפ"י; יתר המטה היו בלתי מפלגתיים. ואני יכול להעיד, כי אם
מיטהו היה בעד פיקוח, לא עשה זאת סכיון ארצה לבצע את השקפתו על העולם
הסוציאליסטי, וכל החשדנות הזאת, שכאילו רצו להעביר ל"מסביר" יותר
רצינות ומפני זה דנו בצורה זו או אחרת, היא חשדנות שאינה לכבוד
העניין. אני אומר במחירות מלאה, ולא היו כל כוונות צדדיות, וחברי
הועדה ניסו למי יכולתם (אפילו להגיד על יכולת זו מה ארוצים) למצוא
את האמת, ולא היתה בפניהם כל מטרה אחרת. בכל דבר דנו לגופו של עניין
ולא מטעמים אחרים. אני גם אינני חושב שפיקוח על המטבע הזר הוא
טינוני יעיל לטרנספורמציה של הכבנה החברתי, מחוץ לעובדה שכאשר
מקבלים תפקיד הכלכלתי, אין זה סופרי להכניס את השקפת העולם הפרטית.

אגב, אני רוצה לציין כי פיקוח על המטבע
הזר נמצא בארצות סוציאלי-דמוקרטיות, פאסיסטיות ודמוקרטיות, וסדרניות
ולברליות, וגם מתבטל בארצות טובות. אין קשר בין שני הדברים האלה,
ואני חושב שאין מפילו השפעת עקיפין. היו לי שיחות עם אנשי האוצר
הבריטי, למשל, והם כולם אמרנו סוכחים, ואעפ"י כן הטבירו לי מדוע
הם מוכרחים לקיים את הפיקוח.

ידוע גם דבר נוסף: אנגליה נסחה ב-1946 או
1947, לבטל את הפיקוח ביטול מלא, ובסיון זה במשך 16 יום. בתקופה זו היה
עירוני כזה של הון סוציאלי, שהיה הכרח, תוך הסכמה ועידוד מצד אמריקה,
לעבור טוב לפיקוח. הדבר תלוי תמיד בתנאיה של כל ארץ, ואל לנו לסכוח
כי אנגליה היא הרבה יותר חזקה מאתנו, מבחינת כמות התשלומים.

אני ניהלתי סו"ס עם האוצר הבריטי לשחרור
ניירות הערך, ואני רוצה לציין כי מחוץ לכל הנימוקים האחרים עשינו
בעניין זה טובה עצומה לכחזקי הניירות; כי ניירות ערך אלה הם חסומים
בבריטניה, ואני סבב שימאכו להיות חסומים לעוד 10 שנים לפחות;
ואנחנו מפחדנו לאנשים אלה לקבל משהו בעד ניירות הערך שלהם.

(המשך דבריו - ראה טה)

ענין זה אומר דרשני, כי כנראה יאשר להשוותו למקובל בארצות אחרות. כנראה שכאן השאלה העיקרית.

כולנו התחדנו בדעה לעיין לרבות פנאיאה לא בפיקוח ולא בביטולו. גם מר ברוך, היוזם הכלכלי של הציונים הכלליים, היה בדעה זו. זה איננו פתרון ול תרופה בעיני כל מי שמבין את המצב הבלתי מ וזן של המסק ילנו, אשר הילצור עבר ממסד רק 55% של התארוכת הוטפת, ואילו 45% מתכסיה על ידי מחנות. נוסף לזאת, כל ההשקעות במדינה מוכסות על ידי זרם הון מן החוץ, וזן פרוטה אינה נותק מן המסק עצמו. יית למסק ילנו דמיית לא רק בהקצות, כי אם גם בכסוי האריכה השוטפת. אין דוגמא למבנה כזה במסק של סוים מדינה אחרת בעולם.

אגב כך ראינו כי הקורט החפסי באמריקה, איננו נכון כלל. הקורט הוא ממש קבור, אך בארץ על ירה כמו אמריקה הוא מייג ית עביעות הודות לרזרבות לאומות בזהב, והנכונות לשלח בכל רגע את תמורת המסב בזהב. זהו פקוח נוח מדי. אמריקה לא הייתה מרשה ליצמה קורט הנתון לתנודות בלתי פוטקות. כעס תבור לשאלה העיקרית.

כולנו מדגרינו ו ומרינו פה אחד: טער יגיב, טער אחיד, טער חפסי. עלת המוגי האלה סותרים זה את זה. בתנ ים ילנו קיימיה ביניהם הפריים עצומיה. היות וכל התפתחות המחירים, התפתחות טער המסב וכיו"ד אינה תלויה רק במדיניות, אלא אינה פונקציה ל הילצור, אלא מזון ות-לומיה, אל חלוקה בין ת רוכט להקצות, ל כה קניה - מסוים כך חתמו גם השליה על היותו של הפיקוח הכרחי, ועל העדר אפשרות להתיר חנויה חפזית ל הון. כל התיעה חתמו על כך לעיין להתיר תנועה חפזית בענין העברות הון. על כך אין לנסות לחקוע טריז בין השליה והחיה, דוק ל גבי יותן נקודות הון הגייו כל החבריה למסקנה זאת, ל לר חלמדו את הבניות במר כ ה חד ים, קיבלו טרות יומה והעטיקו בענין זה ערה מומחיה. המענו כל מי ירה לה ייע לנו דבר-מה, ונוסף לכך עוד רבים אחרים. אין זה בקרה כלל ת עת החבריה הגייו בנקודה נוקבת זו למסקנה אחת. גבינו לדון בענין זה בהעמקה. יושן כולנו ל ה יינו ינסיה מוכריה, יו ולי טרדי היכלה כלכלית ממקט, כולט יני יו ה להדגיה כי אין כאן שאלה ל הקצות יוליטיות; זהו קול לגורו ל הענין. איני בטוח ל יינו מסקנות היתה מגינה ו ידה היתה מתמנה בראיותו של מר אליער. אודה כי בת ילח עבודתי בוועדה היתה דחוי כועת המיעוט. חטבתי כי המב הדלציוני מילוד ביטולו ל חלק מן הפיקוח, אולו חוך כדי עבודת הוועדה הגעתי למסקנה ונה מסו. ל המב כי מעתה ואילך צ יר תמיד בדעה זו. זוהי בליה חמורת השתלבטיה בה בכל העולט, ובכל ארץ פותריה אותה לפי המצב.

י נה תגיעה כללית למער יאיג. צרפת עובדת ילטיה ינה בכיוון זה, ולא ימלה להטיג זאת. מועד? אין זה ענין פוליטי. ית לצרפת מוצרות טבעיות, איזון ומסק בריט כ ללמו, אך לכך לא יכלו להגיע. אני מאמין לו היו לנו התנאים הפיזיים ל צרפת, היינו מגיעים למער יאיג. אני מאמין כי בארצות הגורמי ה ייקר פונקציונייה ולא פונקציונייה.

וכאן אני יובר ל ימיה הנוקבת: האם הפירות במסח הכלכלי באות לנו מקור אוביקטיבי, או סובייקטיבי? בזמנו דברתי על כך בטני הוועדה הזאת, ויש חמל בקורת על המדיניות הכלכלית י לנו על יורן חוזית. לפיכך אין לי אורן לבוא היות ולומר כי היינו חפיה מפיט, וכל הגורמי היו אוביק יגיט; יג גורמי סובייקטיביים ואוביקטיביים כאחד. י לי כל המרות לומר זאת, כי יזוה האעתי מדיניות ארת בנובמבר 1950. יול הייתי לומר כעת כי הגורמי היו טובי קטיביים באשר לא שמעו בעל חלי. כולט ימג זאת יני בורה כי הגור ה עיקרי היה אובייקטיבי.

במך יללס הינוי 1949-1951 (אני הי יא בה הון כי בינת 1948 היתה יזיין ילחמה ו ינו ג נת 1952 התחילה המדיניות הכלכלית החדשה), הגיעו לדרך כל ינה 191,000 יהודים, כאשר היו במדינה פחות ממיליון חובייה. לכך ית להוסיף את הרבוי הטבעי, הגור כי כן להגדלת התארוכת. בחקופה זו הגדלנו ת הילנו גיותה 200,000 נפח כל עה. התפתחות כזאת היא לל חקדי התולדות החתי גות יעולט, פילו בארץ י ינה כמו ארצות הברית. דברתי על כך יני מדינה ו נפח ילכלה אמריקנייה ו ילתי פוח: מה היית עו ית ילו היינו ממני ית ל מדיקה 150 מליון ייט? ג יא זה היה מתקבל על הדעת הנה ה ינה הוצאה כלל, כי המיוגר בארץ מפותחת, י הו ררטי טבאיני גומייה ועל כיוון מעטי רב מדי. ה ל רנו כלל לחשוב על ימיה זו, וימנו כל היותה לעניון גיוני. וולה הדבר היה מ י בארץ יניה בהון יגי, חסרת אמפלי כחפיים, על עליה בעלח דפייית כלכלי. וחירת יונה תרבות ימנית גבותה ומחורה כילצמה הון וסוג בחיים

מי אפשר לפתח שלטת הדברים הזלה באופן בלתי סוגבל. עליה בלתי סוגבלת, במחון ולתי סוגבל ורמת חיים בלתי סוגבלת, מביאים לבנקרוט בלתי סוגבל.

לכן, התנאי הראשון הוא לבחור, עד כמה שתהיה בחירה זו מכזריח ומראיבה. אם אין רוצים לבחור, אין להחפלא על התוצאות; ביחוד אינם ארימים להחפלא אותם אנשים שלא רצו לבחור בשעתו בין הדברים הטובים. מה היתה האפשרות הממשית, מחוץ להקטנת הקף המשימה?

בתנאים אלה צריך היה לעשות כמה דברים שהצעתי יותר שעה. היו ר' אמר, ובצדק, כי ישנם גורמים חברתיים ופוליטיים במדיניות פנים, שאין להתעלם מהם. כאשר הצעתי בחוג מצומצם תכנית של תשע נקודות, אמר לי אחד הנורחים: שכחת להציע נקודה 10: מציעי התכנית יקבלו התר יציעה, כדי להינצל מתגובת הקהל באותה תכנית הבאתי את הנקודות הבאות:

(א) הקטנת ממדי העליה ללא יותר ממאה אלף איש לשנה. אני מאמין כי דרך זו היינו מגיעים בסופו של דבר למספר גדול יותר עולים. נדמה לי כי טענתי זו נתאמתה במאה אחוז, אך אין מה להתוכח על כך, כי אני בודד ומבודד בין כל אלה שהיו בדעה אחרת.

(ב) תקציב מאוזן. כלומר, מיסון במידה שיש הכנסות ממסים והכנסות רגילות עד גבול האפשר, מבלי להדפיס סדרות. הצעתי תקציב מאוזן, אולם צריך לדעת מה פירוש הדבר. אין פירושו רמת-חיים ורמת שירותים כפי שיש לנו היום. אולם אמרתי כי טוב שנתחיל בזאת מוקדם הנקודות להתגבר על הקשיים, מאשר לנסות בינתיים את מעט הרזרבות שיש לנו, או להמנס לחובות שתהרוסנה אותנו אה-כ, זוהי ברירה אכזרית מאד, ופירושה להעמיד את הישוב כולו במצב המתאים למשימה, כפי שהאנגלים היו עושים בו כאשר בשנת 1940 קבלו על עצמם להלחם בהיטלר.

(ג) הקפאת כל ההכנסות בארץ: השכר, הרווח, המחירים וכו', תוך ביטול כל יוספת יוקר.

(ד) סלקטיביות: להקטנות, כלומר - לא לבנות את "בניני האומה". להקטין הקצעות רק במפעלים הטקטיים את היבוא ומגדילים את היצוא; לא הקצעות הספקיות. את רמת החיים, אלא במידה שהן עשויות לקרב אותנו לקראת עממות כלכלית. תקציב פיתוח שלא יהיה בנוי ב-60% על טכון. לענות מה עשו הגרמנים, כאשר גרו במרתפים וננו חקלאות וחרויות, ולאחר זמן התחילו להקים בניינים; תקציב פיתוח שהוא כולו העליה וחקלאות המגדילים את הייצור ואת היצוא, ומקטינים את היצוא.

(ה) לא לעשות כל חובות שהם בטבע זר. בסוף שנת 1949 היתה לי בבנק רזרבה כודלת של 21 מליון דולאר במזומן, ולא היו לנו כל חובות שהם בטבע זר; פרט לחוב ל"אכסים-בנק" למטך 15 מנה. באביב 1950 כבר לא היתה רזרבה. אז העמדתי את הבעיה אם ישלע את חובות, או להגשים את ההצעות שאני טוען. התשובה היתה: חובות. יתכן שלאחר שנתקבלה החלטה זו במאי 1950 צריך הייתי להתפטר, אולם זהו ענין אישי, ואינו מענין. אז ומיוחד לא היה סכוי כי אפשר יהיה לסלק את החובות, כאשר לא ידענו עדיין שנקבל העזקה או שילומים, ובכל יום בחורסמו ילף מיט לאוכלוסיות המדינה, בכל העיניים האלה מי אמר להפריד בין גורמים טובים קליביים ורוב קליביים. התנאים אובייקטיביים כאלה נעשו הרבה גישות והיו מחויבות המשימות, בשם מי אמר לינות את הדברים היודיים. מי אמר לשנות את יוצרות הטבע, או את מהות העליה, וליצור הון עמינו. אולם ה לחנו דוקא בהטבת אמצעים. הטבנו בתקופה זו יותר מוליון דולאר ללא כל תמורה. אנשי כלכלה מומרים כי זהו ניסיון להגביר חלק מן המכרה הזה כוסה על ידי חובות, חלק על ידי ה חרור ההיר של הירלינגים, התחלת פלווה העצמאות, הסגירות - מקרוביקה פיינוסית להפליא.

אלה היו נקודות היסוד, ובמידה ידועה הן נחתו בנת גמ למיני ל היות. בטר יעבור לבעיות המפורטות על הטיק הישראלי - לפני מי ובי האגיון הנהור מיני רומה להן פתרון, על כל מיני ללא מהמכה מוחלפת בכל דרכי היינו - רצוני לעמוד על כמה גישות קיינות נעשו טף הן.

היינו מגיעים סהר יותר להבדל,
לולא החזקנו את המחירים ואת היער בטובים במיוחד. המחיר האבסולוטי אינו
אומר מאומה. השיבות נקבעת על פי היחס שבין לבין שער המטבע
וההכנסות האינדיבידואליות. אין זה משנה אם היחידה נקראת גרוש אחד,
או סליון לירות. יש לכך ערך רק בתקופת המעבר, אולם כאשר המחירים יציבים
יותר, אין חשיבות לשם היחידה. המחיר הנמוך אינו סמך בפני עצמה.
הפירה הוא שווי המסקל בין כח הקניה וההכנסות, ובין כמות המצרכים.
אם נותנים להכנסות לעלות וכחזיקים את המחירים על דפה נמוכה, מתקבלת
תוצאה גרועה הרבה יותר מאשר אם מעלים גם את המחירים, כי על ידי כך יוצרים
כח קניה צף ואי אפשר להעמיד ליד כל מדת שוכר. ראשית כל משפיע הדבר
על התפתחות השוק וצמצום. ככר הפיקוח נפרץ, ולא יכול להחזיק מעמד.
אם ההפרט בין כח הקניה הקיים לבין כמות המצרכים הכפולה הוא גדול יותר
מדי, פורץ כח הקניה את סכר הפיקוח. טום הלחמה לא עברה ללא פירה ידועה
של אינפלציה, אולם היאלה היא מהי הפירה. בקביעת המסים ידוע שאפשר
להגיע לנקודה שמינה והלאה יורדת האפקטיביות של המס, ואתה מתחיל
לקבל פחות במקום להעלות את ההכנסות. האינפלציה הגדולה ביותר בעולם
היתה בגרמניה בשנות 1923-24, כאשר הטביתו את כל תושבי מזרח הרוהר,
ושאר אוכלוסיית גרמניה נקראה לפרנס אותם.

היו"ר י. גורני:

האם דעה זו מביאה לידי מסקנה כי
במידה שישנם מצרכים הנמכרים במחירים
נמוכים יותר מן המחוייב בפציאות, יש להעבירם למחיר פציאותי?

ד. הורביץ:

ה"סורפרסד אינפלציון" מעוררת את
התצרוכת, כפי שזה קרה. היא איתה
אולי הכרחית במשך שנה, אולם כאשר ראינו שזהו תהליך מוטוטר, צריך היה
לעבור ל"אופן אינפלציון", ולתת לאינפלציה לעלות.

מסמעות החזקת היער הטלאכותי של המטבע
היתה חלוקת סתנות לרל החובים, או יותר נכון חלוקת התמיכות שאנו
מקבלים, למען הקבדת התצרוכת והאינפלציה. זה היה המטען הפסלי ביותר.
כאשר עשו האנגלים את הדיוולואציה וירדו מסער של 4 דולאר ללי"ש
לסער של 2,8 דולאר ללי"ש, הודיע לנו על כך הציר הבריטי, והמסמלה
ערכה סיד ישיבה כדי לדון בפצב. באותה ישיבה חטמו רק שני אנשים בדיוולואציה:
השר קפלן המנוח ואנוכי.

בכך סיימתי את ההקדמה ההיסטורית.

ב. הליך הדיון על משל ומגן הממשלה עם חברת החשמל

היו"ר י. גורני:

בישיבה זו נשמע את דברי שר הפיתוח.
לאחר שפיעת דברי השר תחליט הוועדה
אם היא רוצה לקבל את הצעתו של חבר הכנסת בדר שהוצעה בישיבה הקודמת,
לפיה נפנה לשר ונבקשו להזמין לישיבת הוועדה את שר הפיה, ובאם יהיה צורך,
נפנה גם לשר המשפטים כי ישכיל להופעתו של היועץ המשפטי בפני הוועדה.

י. בדר:

זכותו של חבר ועדה לקבל אינפורמציה
מלאה. אני רוצה לשמוע מה פעלו
היועץ המשפטי ושר הפיר בלונדון, ואחפלא מאד אם שר הפיתוח יתנגד להזמנתם.

היו"ר י. גורני:

נעמיד הצעה זו להצבעה לאחר שמיעת
דברי שר הפיתוח. באם הצעתו
של חבר הכנסת בדר תתקבל, נפטר יהיה להזמין את הנוגעים בדבר לישיבה
שתקיים בטבוע הגא.

שר הפיתוח ד. יונת:

אם כי הוועדה חפסית מטובן להחליט על
הזמנת אנשיה כדאונה, הרי אין אני
חושב טעריכת החוזה בלונדון קטורה בנושא הנדון כאן.

א. איזלינג:

אני מברך את הסדר על ביטול התכנית הראשונה בקשר להכנס עם חברת החשמל, שהינה לדעת העם והארץ. אני חושב כי דוגמא זו יכולה לשמש מזהרה לסגולה מלהתייצב להבא בדרך כזאת.

בעיני ההתכנס היני הנו בריס שיכול לשמש יסוד לפתרון חיובי לבעיית רכישת חברת החשמל לבעלותה והנהלתה של המדינה. אשר ליטולת היעילות בהנהלת החברה, הרי אני מכיר ומוקיר רבים מבין בעליה הנוכחיים של חברת החשמל ואני מעריך את יכולתם, אולם המדיניות שלהם היא מניפולטיבית גוף זר. חברה זו צריכה לשרת ענין יסודי ביותר של המדינה הזאת, ואין המדינה יכולה להיות תלויה בחברה זרה. לכן טוב שניהול עניני החשמל יועבר לידי הממשלה. מוטב לשלם בגלוי מחירים גבוהים לבעלי מניות שמין להם אחריות בהנהלה, על מנת להשיג את הדביזים הדרושים, ונוכל לנהל את החברה על אחריות עצמנו, לטובת כלל התושבים.

אשר לחוזה המוצע עתה, אני חושב כי התנאים המוצעים לבעלי המניות הם עדיין מופרזים. אין אני חושב כי בעלי מניות אנגליים צריכים לקרות להתערב במדינה אשר עברה ליד מלחמה כזאת במסידה ידועה במסגרת מסלולם. לדעתי אין הם גם צריכים לקרות לקבל את הרווחים הפלמיים שהיו מקבלים בתנאים נורמליים, סמך שהמסק שלנו נחרב. איני יודע אם פסקיעים בריטיים קיבלו מכוחיה מאלה בפרס ובמקומות רבים אחרים, ודאי שהם לא קבלו זאת באותם המקומות שחוללו רפורמה סוציאלית צודקת. הם לא קבלו זאת גם בגרמניה. על כן, יברכו מחזיקי המניות הבריטיים על שניצל הונם בארץ-ישראל. לכן אני מוכר כי התנאים שמציעים להם הנם מופרזים בהשוואה ליכולתה של ארץ עניה ודלה. הם לא הביאו לפיתוחו המלא של המפעל בהתאם לצרכי הארץ, ומיום כך אנו נדרשים להסקיע באגרה כדי להציל גם את הונם.

טניח, הסעיף המבטיח סכומים מלה

למחזיקי מניות ישראלים, הוא חסר הצדקה כלשהי. ערך ההשקעות שלהם הוא רק בהיותם חלק מן המדינה הזאת, שלאחר תלאות וסכנות מרובות הגיעה לידידת ערך המטבע שלה במדינה כאלה. אין כל הצדקה לסתן פיצוי להם.

שלישית, אין כל הצדקה להבדיל בין ההון

שהוטקע על ידי בעלי מניות, לבין ההון שהוטקע על ידי ספקידים בחברה. כספי הפקדונות שנסו לתשלום דיבידנדות והחזקת הרכוש כולו. הם נלקחו לא כדין, ותטורתם לא ניתן דבר. דעתי היא שאין לתת למחזיקי המניות מאומה, אך אם רוצים לתת לחלק קטן זה של האוכלוסייה, אין כל הצדקה מוסרית לא לתת גם לאחרים.

אני חושב כי יש לקבוע שינוי יסודי

במדיניות המחירים של חברת החשמל. אני מובע לערוך כאן ברור יסודי על מדיניות המחירים, תשלום בעד-חיבורים, העברת קווים למקומות מרוחקים, וכן השאלה המיוחדת של מחירי המים והזרם למעטיה. לשם כך אני חוזר על הצעתי: אני מבקש שוועדת הכספים תבחר ועדה מצומצמת שתיכנס לעובי הקורה של עניני החשמל. אין לי בכך כוונה להקים ועדה בעלת סגמה פוליטית, אולם איני רוצה לכסוך גענין זה גם על היפול המדיניות הרצויה הממשלתית. אני מבקש שלא תידחה הקמתה של ועדה כזאת באיזו צורה שיוחלט עליה, על מנת שתדון בענין החוץ-ארץ. ניהול עניני החשמל בארץ.

הי"ר י. גורני:

בענין החוזה החליטה הממשלה לקבל

החלטה סופית מוך עשרה ימים, כך שהוועדה אשר צריכה לקום לפי הצעת איזלינג לא תוכל מטילא להטפיק להכין את החומר לפני קבלת ההחלטה הזאת. על כן אני כציע לכלול הצעה זו בין הצעות המיכרות של הדיון.

י. מורדר:

על מנת שאוכל ליצור לעצמי דעה נכונה על ענין זה, אני מוצא גם כן לנחוץ להזמין את שלטת המוניטין שהיו אחראיים לחיבור בוסת החוזה הראשון: טר האוצר שנתן את ההוראות, טר פיר וטר הלל דן. אני חושב גם כן שהבוסת האשון לא היה מתאים, אך לדעתי יהיה זה נכון לשמוע על סמך אלו שיקולים הגיעו שלטת מנשיים מנוכחים מלה לחבר דוקט נוסח כזה.

א. מליטור:

אני רוצה להודות קודם כל לשר הפיתוח על הדאגתו המקיפה, וגם לברוך שותו על התנגדותו המקיפה להכנס הרג'ון. לדעתי הוא עשה בכך שרות חשוב מאד להדינה. אשר לאמיעת דעתו של מרתם האנליס שקבעו את התנאים האלה, אני חושב גם כן שיכולה להיות תועלת בדורן יתכן שכדאי היה להזמין גם את בתי-כח חברת החשמל, במטרה הפיתוח יטכנים לכך.

לעצם הענין, הרי גם לנו זקוקים להסקנות חוץ, אשר לנו לעיניהם צעדים העשויים לתת מקום לצד לפרוט כאילו הסמטלה רוצה להלמים את הטפעל. אני חושב כי פרוט כזה עיוני להזיק אפילו את החברה עצמה מעונינת להייל את ההלמטה עלינו, כי אין ספק שהם ספטידים יש הונם בענין זה בגלל ירידת ערך הטבע, מעטה כזה ירחיע את מסקיעי ההון בחו"ל, וספטילא מינה במסכיה ביותר להסקיע כספם בארץ. טוב היה אילו היתה חברה ברימית קונס את הסניות. הסדינה תוכל אולי להרוויח על ידי קניה כזאת, בהתחשב עם תנאי הקניה שהוטגו על ידי שר הפיתוח. יש למצוא אפשרויות שקניה זו תיעשה על ידי ה"פי.איי.סי", על ידי "מפל" או על ידי מישהו אחר. לא בנינו עדיין לפנות לחברות יהודיות שיש בירלתן להסקיע כסף, בהיעה כי יקנו סניות בתנאים שהוטגו. בענין זה הייתי רוצה לשמוע את חוות דעת אנשי חברת החשמל, והייתי מבקש מאד לדחות את מועד ההכרעה.

ב. דיין:

אפשר לבדוק ולראות כי ניתנה לא פעם אפשרות לרכוש את הסניות האלה, ובעלי הון פרטיים לא היו מעונינים בכך. רותנברג ומנהלים אחרים של החברה נטעו כמה פעמים לאנגליה ואמריקה, וניתנה להם שהות של שנתיים לנסות ולהשיג הון פרטי. אני תוסך בהלמטה רחבה ככל האפשר של הטסק, מולם אם אפשר לפנות את כספי האוצר למטרות אחרות בעקבות הטקעת הון פרטי בענין זה, הרי אני תוסך בהטקעת הון פרטי. אך עובדה היא שההון הפרטי אינו בא, ואני מסור לחכות לו עוד, כי יש צורך בהטקעות בורפות וטפעל.

יתכן שמנהלים פרטיים היו סמוגלים לנהל את החברה באופן יעיל יותר מאשר תוכל לעשות זאת הסמטלה, אך ליונת סי הם יבאלו שותו? - לטובת מרתם הפר ית. הסמטלה מעשה זאת לטובת העם כולו ולא לטובת רווחיהם של בעלי הון פרטיים. מלבד זאת, יענם גם מיום טפעלים מסקיעים רבים המנהלים על ידי הסדינה, וניהולם נעשה בכסרון רב.

אלה הסוענים היוט גצורה כל כך חריפה בגד הלמטה והטפעטה הפסיכולוגית האפשרית, התנגדו בטעתו גם להלמטתן הקרסע האקלמית, ובתוסך כל הזמן הזה לא היה בעל הון פרטי אחד שילך לנגב ויראה מיזו יזמה חלוטית בארץ. לכן אין להתחשב בניסוק זה גם הפעם, ואין להתמין לבעלי הון פרטי. לא ינראו.

ג. בדר:

אני מציע כי בפרט נקבל החלטות מירוש. נטפע את שר ספיר, את שר חיים כהן, את שר הלל דן ואת שר רותנברג מחברת החשמל.

היו"ר י. גורדי:

חבר הכנסת בדר יוכל לקבל את המיני-ורטציה הדרושה לו, גם מבלי להזמין את נציגי החד הני בכשא וזמן זה - את חברת החשמל אין הוועדה עוסקת בברור בין החדדים.

בקטר להזמנת היועץ ומספטי, הרי ועדת הכספיה עוסקת באמפקט הכלכלי של העציות ולא באמפקט הסמפטי שלהן - אותו אמפקט בו פעם גם היועץ המספטי. לכן מיני רואה צורך בהזמנת היועץ המספטי שהציע דפוסים לתוכן הכלכלי שהוצע על ידי אחרים.

שר הפיתוח ד. לונת:

מיני רואה כל סיבה להתנגד להזמנת שר ספיר ושר הלל דן, במודה והוט נפצא בארץ. דעתי המלימית היא כי ענין זה ייין להסטרדיה, אך אין זה קובע לגביהם. אני תוסך לה ילם גם להזמנת היועץ המספטי, אך לדעתי אין זה אלא בזבוז זמן באשר הוא לא השפיע על תכונה הכלכלי של ההטכס. לעומת זאת אני רוצה להתנגד בכל תוסך להזמנת נציג החברה הנסיבות אלו, כאשר הסמטלה עוסדת במטא ובתן קטה ועדין עם החברה. אין הן שלה מוכנה להדיין עם רותנברג בפני

ועדת הכספים אין זה ביש דין טובייקטיבי שבפניו צריכים להדיין.
אתה מייצג את אינטרס העל בדיוק כמו את שלה שנה דה על ידי הכנסת.
אין לי כל התנגדות להזמנתו של מר דותנברג כדי לקבל סמנו ידיעות על
החברה, אך לא בטעם שהמטלה עומדת אתו ומטא ומתן קשה על סליונים
לירות. אינני יכול להגין כלל כיצד יכולים להעלות הצעה כזאת אלה
התברר על עמדת כבוד המדינה.

2. בדב:

אני מקבל את דעתו של השר בנוגע להזמנת
מר דותנברג, אולם איני סבין את ההתנגדות
להזמנת היועץ המס. יי. מי אפשר להנדיל בחוזה בין הצד המספטי לצד הכלכלי
גורד. יני רוצה לשיע מה היה איבנו לולא היינו מגיעים לטרם הטכס,
ליור הזמין הקיים.

3. הפינת ד. יונת:

בשבוע הוא אופיע בפני הוועדה יחד עם
מר האוצר; שיחזור בינתיים. הודעתי כי
אין לי כל התנגדות להזמנת האנטי שטפותיהם הועלו - פרט לנציג
דת החייל - אלא לאני חוטב כי הזמנת היועץ המספטי לא תוטיף לדיון
הכלכלי יבועיה, כפי שהוא צריך להיערך בוועדה זו.

תחלם להזמין בהסך הדיון את מר טפיר ואת מר הלל דן.

הישנה וועלה בעשה 13.45